

Bir təzə nağıl başlar dünya...

Azərbaycan poeziyasının parlaq siması, bu il yubileyi qeyd edilən Xalq şairi, "Şöhrət" və "Şərəf" ordenli Fikrət Qoca. Qoca olduğu qədər də cavan şair! Özü deyir ki, mat qalmışam, bu 80 ili nə vaxt yaşadım! Çox təəssüf ki, insan ömrü belə qısamdır. Elə bil dünən, srağagün başıaçıq, ayaqyalın qaçan uşaq mən deyildim. Bəlkə də insan 800 il yaşamaq istəyər, amma, özü kimi, kimsədən asılı olmadan...

FİKRƏT QOCA - 80

Yazdıqları ilə yaşadan... yazaraq yaşayan Fikrət Qoca şeirlərinin birində:

**Bu boyda xoşbəxtlikdən xəbər yoxdur, insan!
Xoşbəxtsən doğulmusan!
– söyləyir**

Hayat yoldaşı Raya xanım (1973-cü il)

"...Milyon il öncə də belə idi, milyon il sonra da belə olacaq..." Bəli, şairlər doğulacaq, könlünü sözə verəcək, sözün həsrətini çəkəcək, sözdən ötrü öləcək, sözü ürəyinin qanından, canından, ruhundan keçirib yenidən dirildəcək. Milyon il öncə də belə idi, milyon il sonra da belə olacaq, zaman-zaman şairlər doğulacaq...

Şair doğulmağın özü də bir xoşbəxtlik, tale naxışdır. Nə yaxşı ki, bu dünyada sən də varsan, yaşamısan, yaşayırsan, Fikrət Qoca!

"Bəzən mənə elə gəlir ki, milyon kilometrə ömür yaşamışam, kim bilir harada dayanacağam", – deyən şair sözə qulluq edən yox, sözün sahibi olan sənətkarlardandır. Şeiri ani qışqırığa bənzədir şair. Bu qışqırıq sevincin də ola bilər, kədər də...

*Sevgi gözəl boladı,
Bələsi mənə qəlsin.
Ənsüz həyat zülmətdi,
Zülmətli günə qəlsin.
Yazıqı qəlsin mənə,
Dolansın, yənə qəlsin.
Dın qədim dindi sevgi,
Bu dünya dinə qəlsin.*

Onun yaradıcılığında elə parlaq nümunələr var, sanki bu şeirlər sözün son sahilləri kimi görünür. Şairin poeziyası düşündürür, heyranlıdır. Elə bu şeirdəki kimi, Fikrət Qoca yaradıcılığında köhnə sözün yeni həqiqətlərinin, çalarlarının şahidi olur. Ədəbiyyatda 60-cılar deyilən nəslin nümayəndəsi olan şairin poeziyasından hər zaman yaz havasının qoxusu duyulur. O, müasir Azərbaycan poeziyasını yarananlardandır. Çox zaman: 60-cı illərdən sonra ədəbiyyatda yeni bir mərhələ başlanır – ifadəsi səslənir. Yazıçı Anarın fikirləri ilə razılaşıra qəda deyə bilər ki, bu yeni mərhələdə Fikrət Qocanın da

öz dəst-xətti, öz rolu var. Onun yaradıcılığında həmin yeni üslubun təməli, bünövrəsi görünür. Fikir, intellektual poeziya üslubunun dəyişmə tarixi onun yaradıcılığında özünü büruzə verir və xronoloji ardıcılıq kimi keçir. Hecalı-hecasız, vəznli-vəznətsiz şeirlər sahibi olan şair, yaradıcılığında olduğu kimi azad və sərbəstdir. Azad və sərbəstlikdən əlavə bu şeirlərdə həm də bir mərdlik duyğusu var. Sənətkarın poeziya dünyasında mərdliyin sət qanunları hakimdir:

*Xəncər kəsmir qanunu.
Kəsərdi,
Ənu qaymur
mərdliyin sət qanunu
Şeir sirri-xudadır...*

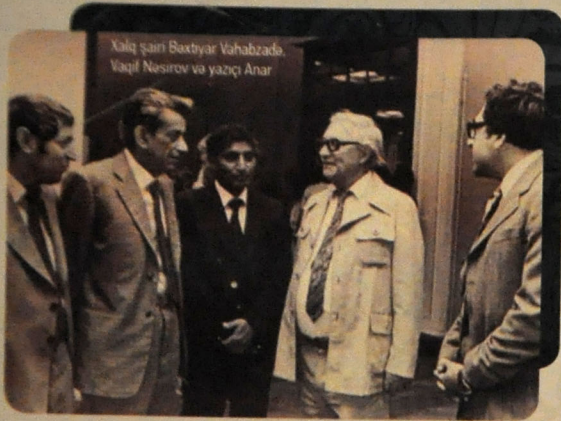
Təmkinli yerləşir, sakit danışığı, dupduru şeirləriylə dua edirmiş kimi başını azacıq torpağa ayıb 80 ildir öz yoluyla özünə doğru yol gedir şair. Müsahibələrinin birində deyir ki, şeir sirt-xudadır. İnsan an çətin anında da gözəl sözü yadına salır. Bəlkə bu sirt-xudalıqdır ki, şair ədəbiyyata gəldiyi ilk günlərdən oxucuların sevimlisinə çevrildi, ədəbiyyatımız qollarını açıb onu, qəbul etdi.

Fikrət Qoca hər şeydən əvvəl həm də böyük inamlar şairidir. Nə vaxt ki, şeirlərini oxuyursan, qəlbində ümid işığı yaranır. İnsan həmin inama doğru yol gedir. Hayatın hər bir anına böyük sevgi görürük onun yaradıcılığında. Kədər acizlərin bəhanəsidir. Daim irəlilə getməyə, hərəkətə, kədəri ötüb keçməyə çağırır misraları ilə:

*Niyə sirtin olur ki,
Sirt saxlamaq dərdi də olsun.
Niyə dar günə tədərək görürəm,
Hələ bir dar gün də olsun.
Gördüyüm işi maraqlı bilməsəm,
Əl atmaram o işə.
Niyə gedirəm gizli görüşə.
Sonra görünməyindən
Qorxa-qorxa qəzəm.*

Qızı Gunayla

Gənlik illərindən Qoca təxəllüsü ilə yazmağa başladı və həmişə cavan təbli bir şairin "Qoca", təxəllüsü ilə yazması təəccüblü görünürdü. Yaşın ruha nə dəxli var ki... Fikrət Qoca cavanlıqda müdrik, 80 yaşında cavan şairdir.

*Bax budur ki, həqiqət
Həqiqəti axtaran
Zəmanədə ucaldır.
Qocalar qedir zaman,
Qocalar qedir dövrün,
Həsretini çəkdiyim
Həqiqətsə qocaldır.
Başımın aqarmağı
Mənim cavan çağımda,
Yaşamaq xətrində
Yalan danışmaqım da
Deməyin ki, adətdir,
Bu da bir həqiqətdir.*

SÖZLƏRİ FİKRƏT QOCANIN...

1964-cü ildən bəlkə də bir az da tez televiziya və radiodan "sözləri Fikrət Qocanın..." təqdimatını eşidirik. Çox az sayda şairlər var ki, sözlə musiqinin vəhdəti onların şeirlərində özünün təsdiqini tapır. Fikrət Qoca da bu şairlər sırasında özünə layiqli yer qazana bilib. Onun şeirlərindən parlaq, sonsuz dərəcədə ruhu oxşayan musiqi süzülür. Bu mahnılar müxtəlif mövzuları əhatə edir. "Ay ana, dostum evlənir", "Payız gəldi", "Gəl ey səhər", "Yaş o yaş deyil" və yüzlərlə mahnılar. Bu bir həqiqətdir ki, Fikrət Qoca həm də nəğməkar şair kimi özünü təsdiq etdi. Onun müdrik poeziyasından doğan mahnılar nasillər əvəzləndikcə sevilir, yaşayır, ifa edilir.

*Sən mənim ən öz sırım, istəyim,
Sən mənim ən acı həqiqətimdən.
Demiş gəncliyimdən soraq gətirən
Sən mənim sonuncu məhəbbətimdən.
Yaş o yaş deyil ki, yolunu kəsdim,
Yaş o yaş deyil ki, açım qəlbimi.
Təzədən başlayım, danışım, küsüm
Ən yeddi yaşında cavanlar kimi.*

Fikrət Qoca ədəbiyyata gəldiyi ilk gündən şöhrətləndi, amma heç vaxt başını dik tutmadı. Sözsöykənib uzun bir yola çıxdı. Bu sadəlik, sözsə inamı onu 80 yaşında da gənc ruhla yazmağa vadar edir. Uzun illər əvvəl qədəm basdığı yoldan bir addım da geri çəkilməyən şair hər zaman gəncdir. O daim sözüünə və özünə, taleyinə, Allahın ona bəxş etdiyi alın yazısına inanaraq yaşadı. Başqalarının fikri ilə yaşayan insanları rəngsiz adam adlandıran şair deyir ki:

*Adamların içində rəngi qaçıb,
Üzünün,
Sözünün,
Rəngi qaçıb,
Elə bil heç kəsini
Özünün sözü-səhbəti yoxdu.
Sifəti yoxdu.
Şəffaf şüşə qab kimidi.
Arxası – üzü bilinmir.*

"İnsan xoşbəxt olduğu günlər qədər yaşayır", – deyən şair özü də təsdiqləyir ki, bəşər zamandan kənarda ölüdür: "Mən də bu günün adamıyam. Bu gün ayağım yerin dibində, başım kosmosdadır. Mən də bu dünyadakı insanların bir zərriyəyəm. İnsanın taleyi və içi bütövdürsə, onu yüz il də qapalı yerdə saxlasalar, 100 ildən sonra həmin düşüncələri ilə çıxacaq o qapalı yerdən..."

*İnsanları sevməkdə
sevməkdən asanı.
Sevməyənlər ibləsdi,
sevmən insan mələksdi.
Sevməyə nə var ki,
minbir səbəb tapılar.
Səbəb düşmənlərdə
bəhanədə, kələksdi.
Adam oddan keçəndən
sonra insan sayılır.
Bütün ömür imtahan,
müəllimi fələksdi.*

80 YAŞIN TƏNTƏNƏSİ

...Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının qeyd olundu.

Filarmoniyanın foyesində Milli Kitabxananın tərtibatında Fikrət Qocanın kitablarından ibarət sərgi ilə tanış olan tamaşaçılar, eyni zamanda şairin sözlərinə yazılmış musiqilərin həzin pıçlıtısından feyz alırdılar. "Keçmiş də bir xatirədir", deyib, yubilyarın yaradıcılıq və sənət yolunu əks etdirən fotosərgi də təşkil edilmişdi.

Yubiley gecəsində Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar səhnədə 80 yaşlı həmkarının adından qonaqları salamladı. Tədbirdə çıxış edən mədəniyyət və turizm nazirinin müavini Ədalət Vəliyev Xalq şairinin həyat və yaradıcılığında söz açdı. Bildirildi ki, Fikrət Qoca milli ədəbi ənənələrdən bəhrələnərək, çağdaş problemləri, qayğıları, müasir dövrü canlandırır. Şair həmkarının tarixə, keçmişə, milli-mənəvi dəyərlərə, qan yaddaşının oxunmamış səhifələrinə nəzər yetirir, vətənpərvərlik ruhunda şeirlər, hekayələr qələmə alır.

“Məhz bu keyfiyyətlər onu xalqa tanıtdı və sevdirdi. Fikrət Qoca poeziyasının əsas qayəsi vətənpərvərlik, yurdseverlikdir. Onun qələmə aldığı şeirdə də, nəsr nümunələrində də vətəna, insana, cəmiyyətə, təbiətə sonsuz sevgi və məhəbbət tərənnüm edilir. Zamanın süzgəcindən süzülüb gələn Fikrət Qoca poeziyası neçə-

Hayatın hər bir təpənəsinə möcüzə kimi baxan şair, şeirlərinin birində belə deyir:

*Sorusma, nə üçün sevirəm səni,
Sən də möcüzəsən, mən də möcüzə.
Nə addım başında bir möcüzə var,
Möcüzə külsəkdir, oddur, bulaqdır.
Kiçik bir budaq da hoqqa çıxardır, -
Yarpağı yaşıldır, çiçəyi ağdır...*

Hayatın yaradılışı, təbiət, bütün dünya onun üçün bir xəzinədir. Bəlkə də elə şeirlərinin dəyəri də bundadır. O, bu xəzinəyə hər zaman qayğı və diqqət, əsl şair qəlbli ilə yanaşır.

neçə mahnıya, bəstəyə çevrilərək qəlblərə məlhəm olub. Dövrün ən məşhur bəstəkarları onun sözlərinə mahnılar bəstələyiblər. O, öz qələmi ilə həmişə xalqın, vətənin, xidmətində dayanıb. Uzun illər Yazıçılar Birliyində çalışan şair, müxtəlif tədbir və səfərlərdə Azərbaycan ədəbiyyatını layəqətlə təmsil edib”.

Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar, AMEA-nın müxbir üzvü Nizami Cəfərov, Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri, Xalq artisti Polad Bülbüloğlu Fikrət Qocanı dost olaraq əvəzsiz insan, fədakar ziyalı, fəlsəfi-intellektual tafakkürə malik, milli, çağdaş ruhlu şair kimi xarakterizə etdilər.

Qeyd olundu ki, yubilyarın yeni söz, yeni fikir, yeni ahəng uğrunda apardığı mübarizədə hansı ənənə qaynaqlarından su içdiyini sez-mək asan deyil. Bu o deməkdir ki, onun yaradıcılığında ənənə və

novatorluq ayrıca çalarlarla üzə çıxır. Şair yaradıcılığında təkə heca vəznü ilə kifayətlənmiş. Fikir və hisslərinin tüğyanı məqamında vəznü qırır, ahəngdarlığı, zövqü, bədii səliqəni qorumaq şərti ilə yeni ritmə keçir. Bu keyfiyyətlər onun yaradıcılığında təbii və səmimi şəkildə üzə çıxır. Həssas düşüncəli şair azadlıq və istiqlal ideyalarını tərə-nüm edən şeir və poemaları ilə gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişməsində də böyük əməyi olan mütəfəkkir ziyalıdır. Onun publi-sistikası da bu yöndədir.

Fikrət Qocanın poetik marağı elədir ki, bir sıra hallarda nəsr materiallarına da nüfuz edir, poeziyada nəsr kökündə də düşünür, eksperimentlər aparır, bütün eksperimentlər isə əsasən bir məqsə-də, klassik normativliyi zədələmədən şeir tafakkürünün hüdudlarını genişləndirməyə xidmət edir.

Həmçinin qeyd edildi ki, şair yaradıcılığı boyu hər zaman mil-li-mənəvi dəyərlərimizin keşiyində durub. O, şəxsi nümunəsi ilə özündən sonra gələn ədəbi nəsillərə şeir yazmaqdan əlavə, səmimi, sadəqətli, diqqətli, səxavətli, bütöv olmağı, yoldaşlığı, bir sözlə, in-sanlığı öyrədib.

Fikrət Qoca "Qağayı", "Həmiyə borcluyam", "Dənizdə ay çiməndə", "Od gəlini", "Yatmadığım gecələrdə", "Günlərin bir günü", "Gül ömrü", "İnsan xasiyyəti", "Ömürdən səhifələr", "Mavi dünyanın adamları", "Eldən-ələ, dildən-dilə", "Sükutun səsi" və digər kitabların müəllifidir. Ömrünün 80-ci ilində ədəbiyyatımıza bahar ovqatı gətirən şairin sözlərinə çoxlu mahnılar bəstələnib, əsərləri əsasən radiotamaşalar yaradılıb. Onun 1990-cı il hadisələrindən, Qarabağ müharibəsindən, gənclərin qəhrəmanlığından bəhs edən "Təkarlar geri fırlanır", "Yaralı çiçəklər", "Rəssam düşünür", "Taleyin ağır taleyi" əsərlərində həyat bədii boyalarla əks olunub.

Fikrət Qocanın səhnəyə çıxması ilə tədbir bir az da canlandı.

Xalq şairi çıxış edərək, yubileyi ərəfəsində Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Şərəf" ordeninə layiq görülməsini özü üçün böyük qürur və hədiyyə, 80 illiyində ona yaşamaq üçün qol-qanad verdiyini söylədi. Ölkə başçısına dərin təşəkkürünü bildirən yubilyar bu ordeni qələm dostlarına, bütövlükdə sözə, ədəbiyyata verilən qiymət kimi dəyərləndirdi.

Yubiley gecəsində incəsənət ustalarının ifasında Fikrət Qocanın şeirləri və sözlərinə yazılmış mahnılardan ibarət konsert proqramı hər kəsin qəlbində nostalji hisslər yaratmaqla bərabər, həm də xoşbəxt gələcəyə sonsuz ümid, inam hisslərini möhkəmləndirir, ömrün ötən anlarını yenidən geri qaytaran mahnılar "gəl, ey səhər" – deyib, sabaha daha böyük arzularla addımlamağa çağırırdı. ♣

Lalə Azəri

